

REKOMENDACIJOS

KOMISIJOS REKOMENDACIJA (ES) 2018/951

2018 m. birželio 22 d.

dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 292 straipsnį,

kadangi:

- (1) Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnyje nustatyta, kad Sąjunga yra grindžiama šiomis vertybėmis: pagarba žmogaus orumui, laisve, demokratija, lygybe, teisine valstybe ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises. Šios vertybės yra bendros valstybėms narėms, gyvenančioms visuomenėje, kurioje vyrauja pliuralizmas, nediskriminavimas, tolerancija, teisingumas, solidarumas ir moterų bei vyrų lygybė;
- (2) Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 8 straipsnyje numatyta, kad visuose savo veiksmuose Sąjunga siekia pašalinti moterų ir vyrų nelygybės apraiškas ir diegti jų lygybę;
- (3) Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 straipsniu draudžiama bet kokia diskriminacija dėl asmens lyties, rasės, etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos. Chartijos 23 straipsniu saugoma teisė į vyrų ir moterų lygybę visose srityse, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. 26 straipsnyje pripažįstama ir gerbiama neįgaliųjų teisė naudotis priemonėmis, užtikrinančiomis jų nepriklausomumą, socialinį bei profesinį integravimą ir dalyvavimą bendruomenės gyvenime. Be to, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 20 straipsniu saugoma visų lygybė prieš įstatymą;
- (4) pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 19 straipsnį Taryba sprendama pagal specialią teisėkūros procedūrą ir Europos Parlamentui pritarus, gali vieningai imtis atitinkamų veiksmų, siekdama kovoti su diskriminacija dėl lyties, rasinės arba etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, nepažeisdama kitų Sutarčių nuostatų ir neviršydama Sąjungai suteiktų įgaliojimų. Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 157 straipsnio 3 dalį Europos Parlamentas ir Taryba imasi priemonių užtikrinti, kad būtų taikomas moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio užimtumo bei profesinės veiklos principas, taip pat vienodo užmokesčio už vienodą arba vienodos vertės darbą principas;
- (5) remiantis šiomis nuostatomis priimtos kelios direktyvos dėl diskriminacijos atitinkamose srityse draudimo;
- (6) Tarybos direktyva 2000/43/EB ⁽¹⁾ draudžiama tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija dėl rasės ar etninės kilmės, įskaitant priekabiavimą. Tai taikoma visiems asmenims tiek viešajame, tiek privačiajame sektoriuose, įskaitant viešąsias įstaigas, kai klausimas susijęs su: a) įsidarbinimo, savarankiško įsidarbinimo ir darbo sąlygomis, įskaitant atrankos kriterijus ir priėmimo į darbą sąlygas, visoms veiklos rūšims ir visais profesinės karjeros etapais, įskaitant paaukštinimą darbe; b) galimybe gauti visų rūšių ir visų lygių profesinį orientavimą, profesinį mokymą, sudėtingesnę profesinį mokymą ir perkvalifikavimą, įskaitant praktinę darbo patirtį; c) įdarbinimu ir darbo

⁽¹⁾ 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 2000/43/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės (OL L 180, 2000 7 19, p. 22).

sąlygomis, įskaitant atleidimą iš darbo ir atlyginimą; d) naryste ir dalyvavimu darbuotojų ar darbdavių organizacijose ar kitose organizacijose, kurių nariai turi tam tikrą profesiją, įskaitant tokių organizacijų teikiamą naudą; e) socialinė apsauga, įskaitant socialinį draudimą ir sveikatos priežiūrą; f) socialinėmis lengvatomis; g) švietimu ir h) galimybe gauti visuomenei prieinamas prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, bei prekių tiekimu ir paslaugų teikimu;

- (7) Tarybos direktyva 2000/78/EB ⁽¹⁾ draudžiama tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija, įskaitant priekabiavimą, dėl religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos užimtumo, profesinėje ir profesinio mokymo srityse. Tai taikoma visiems asmenims tiek viešajame, tiek privačiajame sektoriuose, įskaitant viešąsias įstaigas, kai klausimas susijęs su ankstesnėje konstatuojamojoje dalyje nurodytais a–d punktais;
- (8) Tarybos direktyva 2004/113/EB ⁽²⁾ draudžiama tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija dėl lyties, įskaitant priekabiavimą ir seksualinį priekabiavimą, kiek tai susiję su galimybe naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimu bei paslaugų teikimu;
- (9) Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/54/EB ⁽³⁾ dėl lyčių lygybės draudžiama tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija dėl lyties, įskaitant priekabiavimą ir seksualinį priekabiavimą, kiek tai susiję su galimybėmis įsidarbinti, įskaitant paaukštinimą darbe, taip pat su profesiniu mokymu, darbo sąlygomis, įskaitant atlyginimą, ir profesinėmis socialinės apsaugos sistemomis;
- (10) Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/41/ES ⁽⁴⁾ draudžiama tiesioginė ir netiesioginė savarankiškai dirbančių vyrų ir moterų diskriminacija, įskaitant priekabiavimą ir seksualinį priekabiavimą. Direktyvos taikymo sritis apima visų rūšių diskriminaciją, bet konkrečiai paminėta socialinė apsauga ir motinystės išmokos;
- (11) valstybės narės perkėlė visas pirmiau minėtas direktyvas (toliau – lygybės direktyvos) į nacionalinę teisę. Lygybės direktyvose, išskyrus Direktyvą 2000/78/EB, numatyta, kad valstybės narės paskiria įstaigą arba įstaigas, skatinančias vienodo požiūrio taikymą visiems asmenims nediskriminuojant jų atitinkamose direktyvose nurodytu pagrindu ir, be kita ko, analizuojančias ir stebinančias, kaip šis požiūris taikomas, bei jį palaikančias (toliau – lygybės įstaigos). Todėl visos valstybės narės įsteigė lygybės įstaigas;
- (12) ši rekomendacija taikoma pagal pirmiau minėtas lygybės direktyvas įsteigtoms lygybės įstaigoms;
- (13) kai lygybės direktyvomis numatyta, kad reikia įsteigti tokias lygybės įstaigas, jomis valstybių narių reikalaujama užtikrinti, kad šios įstaigos galėtų teikti nepriklausomą pagalbą nukentėjusiems nuo diskriminacijos, atlikti nepriklausomus diskriminacijos tyrimus, skelbti nepriklausomas ataskaitas ir teikti rekomendacijas visais su tokia diskriminacija susijusiais klausimais;
- (14) be to, 2008 m. liepos 2 d. Komisija priėmė pasiūlymą dėl Tarybos direktyvos, kuria įgyvendinamas vienodo požiūrio į asmenis, nepaisant jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, principas ⁽⁵⁾. Pasiūlymo taikymo sritis apima a) socialinę apsaugą, įskaitant socialinį draudimą ir sveikatos priežiūrą; b) socialines lengvatas; c) švietimą ir d) galimybę gauti visuomenei prieinamas prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, bei prekių tiekimą ir paslaugų teikimą. Remiantis siūloma direktyva, valstybės narės įpareigtos ir šiose srityse paskirti įstaigą arba įstaigas, skatinančias vienodą požiūrį, kurios gali būti tos pačios įstaigos, kaip jau įsteigtos pagal lygybės direktyvas. Nors pasiūlymas iki šiol nepriimtas, valstybės narės turėtų būti skatinamos paskirti lygybės įstaigas šiose srityse, nes patirtis rodo, jog paskyrus tokias įstaigas sustiprinama apsauga nuo diskriminacijos;

⁽¹⁾ 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, 2000 12 2, p. 16).

⁽²⁾ 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimu bei paslaugų teikimu (OL L 373, 2004 12 21, p. 37).

⁽³⁾ 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo (OL L 204, 2006 7 26, p. 23).

⁽⁴⁾ 2010 m. liepos 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/41/ES dėl vienodo požiūrio į savarankiškai dirbančius vyrus ir moteris principo taikymo, kuria panaikinama Tarybos direktyva 86/613/EEB (OL L 180, 2010 7 15, p. 1).

⁽⁵⁾ KOM(2008) 426 galutinis.

- (15) be to, direktyvomis 2006/54/EB ir 2010/41/ES reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, kad be visų lygybės įstaigų vykdomų užduočių, jos taip pat keistųsi turima informacija su atitinkamomis Europos įstaigomis;
- (16) kai kuriose valstybėse narėse lygybės įstaigų įgaliojimai taip pat apima kovą su nusikaltimais dėl neapykantos ir neapykantą kurstančiomis kalbomis. Tai ypač svarbu siekiant užtikrinti, kad būtų veiksmingai įgyvendinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/913/TVR ⁽¹⁾ dėl kovos su tam tikromis rasizmo ir ksenofobijos formomis bei apraiškomis baudžiamosios teisės priemonėmis, kuriuo nustatomi kriminalizavimui, baudžiamajam persekiojimui ir sankcijų taikymui už rasistines neapykantą kurstančias kalbas ir nusikaltimus dėl neapykantos taikomi minimalieji standartai;
- (17) be šiomis direktyvomis joms nustatytų įpareigojimų įsteigti lygybės įstaigas, daugelis valstybių narių praplėtė savo lygybės įstaigų įgaliojimus, kad į jų apimamą taikymo sritį, susijusią su diskriminacija dėl lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, būtų bendrai įtrauktos tokios sritys kaip užimtumas ir profesinė veikla, galimybė naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimas bei paslaugų teikimas, švietimas, socialinė apsauga ir socialinės lengvatos ir todėl jie apimtų Direktyvos 2000/78/EB taikymo sritį, taip pat kitas sritis;
- (18) lygybės direktyvų tekstu valstybėms narėms paliekama daug veiksmų laisvės sprendžiant dėl lygybės įstaigų struktūros ir veikimo. Todėl valstybėse narėse įsteigtos lygybės įstaigos labai skiriasi turimais įgaliojimais, kompetencija, struktūra, išteklių ir veikimo principais. Dėl to kartais piliečiams suteikiama nepakankama apsauga – apsauga, kurios lygis skirtingose valstybėse narėse skiriasi ⁽²⁾;
- (19) kai kurios valstybės narės įsteigė daugiau nei vieną lygybės įstaigą, todėl reikia sukurti aiškius jų koordinavimo ir bendradarbiavimo mechanizmus;
- (20) kai kuriose valstybėse narėse veikiančių lygybės įstaigų įgaliojimai buvo praplėsti apimant daugybę įvairių sričių ir atitinkamai nepadidinant išteklių. Kelių lygybės įstaigų biudžetai buvo gerokai sumažinti, o dėl to gali sumažėti jų pajėgumas atlikti savo užduotis ⁽³⁾;
- (21) tyrimuose atkreiptas dėmesys į atvejus, kai lygybės įstaigos veikia nepakankamai nepriklausomai ir neveiksmingai, pvz., dėl išorės spaudimo ar nepakankamo darbuotojų skaičiaus ⁽⁴⁾;
- (22) praktiškai nepriklausomumas gali nukentėti ypač tais atvejais, kai lygybės įstaiga įsteigta kaip ministerijos, priimančios nurodymus tiesiogiai iš vyriausybės, dalis;
- (23) lygybės įstaigos neturėtų vienoms užduotims skirti neproporcingai daug dėmesio, jei dėl to negali tinkamai atlikti kitų ⁽⁵⁾;
- (24) siekdamas padėti diskriminuojamoms grupėms ar asmenims pasinaudoti jų teisėmis, lygybės įstaigos taip pat turėtų labiau informuoti plačiąją visuomenę apie savo veiklą, galiojančias antidiskriminacines taisykles ir būdus, kaip pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis. Todėl visiems turėtų būti paprasta susisiekti su lygybės įstaigomis tiek tiesiogiai, tiek internetu. Taip pat reikėtų sudaryti palankesnes sąlygas teikti skundus, užtikrinant konfidencialumą ir paprastas bei nemokamas procedūras;
- (25) siekiant padėti užtikrinti, kad visoje Europos Sąjungoje esančios lygybės įstaigos veiktų tinkamai ir vienodai, tikslinga rekomenduoti valstybėms narėms lygybės įstaigoms taikomus standartus;

⁽¹⁾ 2008 m. lapkričio 28 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2008/913/TVR dėl kovos su tam tikromis rasizmo ir ksenofobijos formomis bei apraiškomis baudžiamosios teisės priemonėmis (OL L 328, 2008 12 6, p. 55).

⁽²⁾ Žr., be kita ko, „Human European Consultancy“ kartu su „Ludwig Boltzmann Institute of Human Rights“, *A Study on Equality Bodies set up under Directives 2000/43/EC, 2004/113/EC, and 2006/54/EC*, 2010 m. spalio mėn., p. 177, ir Europos nacionalinių lygybės įstaigų tinklas, *Equality Bodies. Current Challenges*, 2012 m. spalio mėn.

⁽³⁾ „Human European Consultancy“, *op. cit.*, p. 78, 125, 142, ir Europos nacionalinių lygybės įstaigų tinklas, *op. cit.*, p. 8 ir 17. Taip pat žr. Europos nacionalinių lygybės įstaigų tinklas, *Strategic Role of Equality Bodies*, 2009 m., p. 43–44 ir 52.

⁽⁴⁾ „Human European Consultancy“, *op. cit.*, p. 70–145, ir Europos nacionalinių lygybės įstaigų tinklas, *op. cit.*, p. 8 ir 13–20.

⁽⁵⁾ Europos Komisija, *Catalysts for Change? Equality bodies according to Directive 2000/43/EC – existence, independence and effectiveness*, 2006 m., p. 57.

- (26) į tai, kad reikia nustatyti lygybės įstaigoms taikomus standartus, dėmesys papildomai atkreiptas 2014 m. Bendroje ataskaitoje dėl direktyvų 2000/43/EB ir 2000/78/EB taikymo⁽¹⁾, 2015 m. Ataskaitoje dėl Direktyvos 2004/113/EB taikymo⁽²⁾, taip pat 2014 m. Rekomendacijos dėl užmokesčio skaidrumo vertinimo ataskaitoje ir Komunikate „2017–2019 m. ES veiksmų planas. Kovoti su vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumu“⁽³⁾. Europos Parlamentas savo 2015 m. rezoliucijoje taip pat paragino nustatyti lygybės įstaigoms taikomus standartus⁽⁴⁾;
- (27) lygybės įstaigoms ir žmogaus teisių institucijoms taikomus standartus jau priėmė Jungtinės Tautos⁽⁵⁾, Europos nacionalinių lygybės įstaigų tinklas⁽⁶⁾ ir Europos Taryba⁽⁷⁾;
- (28) ši rekomendacija skirta valstybėms narėms. Ja siekiama padėti naikinti visos Europos lygybės įstaigose taikomų standartų skirtumus;
- (29) rekomendacijoje nustatyti standartai dėl lygybės įstaigų įgaliojimų, nepriklausomumo, veiksmingumo, prieinamumo ir koordinavimo, taip pat dėl galimybės kreiptis į jas, taip siekiant užtikrinti, kad jos galėtų veiksmingai atlikti savo funkcijas;
- (30) šia rekomendacija sustiprinamas Komisijos išipareigojimas skatinti valstybes nares ir joms padėti didinti jų pajėgumus užtikrinant Sąjungos teisės aktų vykdymą, taip pat suteikti teisių gynimo priemonių, siekiant užtikrinti, kad diskriminuojami ir Sąjungos teisės ginami asmenys bei grupės galėtų visapusiškai naudotis savo teisėmis, laikantis Komunikato „ES teisė. Geresnis taikymas – geresni rezultatai“⁽⁸⁾. Nepriklausomos lygybės įstaigos atlieka itin svarbų vaidmenį veiksmingai įgyvendinant Sąjungos teisės aktus ir užtikrinant visapusišką bei nuoseklų jų taikymą. Lygybės įstaigos taip pat yra naudingos institucijos, siekiant darnaus lygias teises turinčios ir įtraukios demokratinės visuomenės vystymosi;
- (31) Sąjungos kompetencijai priklausančiose srityse lygybės įstaigoms taikomi standartai taip pat turi atitikti Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijoje numatytus prieinamumo reikalavimus. Konvencija Europos bendrijos vardu buvo patvirtinta Tarybos sprendimu 2010/48/EB⁽⁹⁾ ir todėl yra neatskiriama ES teisinės tvarkos dalis, turinti viršenybę ES antrinės teisės aktų atžvilgiu;
- (32) direktyvose 2000/43/EB, 2000/78/EB, 2004/113/EB ir 2006/54/EB numatytas įpareigojimas valstybėms narėms perduoti visą turimą informaciją, susijusią su šių direktyvų taikymu, kad Komisija galėtų parengti ataskaitą ir įvertinti priemones, kurių valstybės narės ėmėsi pagal atitinkamas direktyvas. Kad Komisija galėtų priimti ir paskelbti ataskaitą, bendravimas turi vykti tam tikrais iš anksto nustatytais intervalais⁽¹⁰⁾. Be to, perduodama informacija, susijusi su tuo, kaip valstybės narės laikosi šios rekomendacijos, padėtų įvertinti jos poveikį;

⁽¹⁾ Bendra ataskaita dėl 2000 m. birželio 29 d. Direktyvos 2000/43/EB, įgyvendinančios vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės (Rasinės lygybės direktyva), ir 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (Lygių galimybių užimtumo srityje direktyva), taikymo (COM(2014) 2 final).

⁽²⁾ Ataskaita dėl Tarybos direktyvos 2004/113/EB, įgyvendinančios vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo (COM(2015) 190 final). Šis poreikis taip pat paminėtas ES romų integracijos nacionalinių strategijų plano laikotarpio vidurio peržiūroje (COM(2017) 458 final), 2017 m. gegužės mėn. Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros pagrindinių teisių ataskaitoje, Ataskaitoje dėl Komisijos rekomendacijos dėl vienodo vyrų ir moterų darbo užmokesčio principo stiprinimo didinant skaidrumą įgyvendinimo (COM(2017) 671 final).

⁽³⁾ Ataskaita dėl Komisijos rekomendacijos dėl vienodo vyrų ir moterų darbo užmokesčio principo stiprinimo didinant skaidrumą įgyvendinimo, *op. cit.*; 2017–2019 m. ES veiksmų planas. Kovoti su vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumu (COM(2017) 678 final).

⁽⁴⁾ 2015 m. spalio 8 d. Europos Parlamento rezoliucija „2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo taikymas“ (2014/2160(INI)).

⁽⁵⁾ Vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuras (OHCHR), *JT Generalinės Asamblėjos principai, susiję su valstybinių institucijų statusu (Paryžiaus principai)*, 1993 m. gruodžio 20 d. rezoliucija Nr. 48/134, ir Tarptautinio nacionalinių žmogaus teisių propagavimo ir apsaugos institucijų koordinacinio komiteto bendrosios pastabos dėl šių principų aiškinimo ir įgyvendinimo, suformuluotos 2018 m. vasario 21 d.

⁽⁶⁾ Europos nacionalinių lygybės įstaigų tinklas, *Developing Standards for Equality Bodies. An Equinet Working Paper*, 2016 m.

⁽⁷⁾ Europos Komisijos kovai su rasizmu ir netolerancija (angl. ECRI) persvarstyta bendrosios politikos rekomendacija Nr. 2 dėl lygybės įstaigų, nacionalinių lygmeniu kovojančių su rasizmu ir netolerancija, CRI(2018) 06, priimta 2017 m. gruodžio 7 d.

⁽⁸⁾ C/2016/8600.

⁽⁹⁾ 2009 m. lapkričio 26 d. Tarybos sprendimas 2010/48/EB dėl Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos sudarymo Europos bendrijos vardu (OL L 23, 2010 1 27, p. 35).

⁽¹⁰⁾ Pagal Direktyvą 2006/54/EB – kas ketverius metus, o pagal direktyvas 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB – kas penkerius metus.

- (33) Sąjungos lygmeniu šia rekomendacija nepažeidžiami nacionalinės proceso teisės principai ir valstybių narių teisinės tradicijos. Kaip nustatyta Sutartyse ir Sąjungos antrinės teisės aktuose, ja neišplečiami Sąjungos įgaliojimai,

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ:

I SKYRIUS

TIKSLAS IR DALYKAS

- (1) Šios rekomendacijos tikslas – nustatyti priemonės, kurias valstybės narės galėtų taikyti, siekdamos padėti sustiprinti lygybės įstaigų nepriklausomumą ir veiksmingumą, visų pirma, kiek tai susiję su jų pajėgumu užtikrinti, kad diskriminuojami asmenys ir grupės galėtų visapusiškai naudotis savo teisėmis.
- (2) Visos valstybės narės turėtų užtikrinti, kad lygybės įstaigos galėtų nepriklausomai ir veiksmingai vykdyti savo funkcijas, kaip nustatyta direktyvose 2000/43/EB, 2004/113/EB, 2006/54/EB ir 2010/41/ES.

II SKYRIUS

REKOMENDUOJAMOS PRIEMONĖS

1.1. Lygybės įstaigų įgaliojimai

1.1.1. Diskriminacijos rūšys ir taikymo sritis, kurias apima lygybės įstaigų įgaliojimai

- (1) Visos valstybės narės, be savo įpareigojimų pagal direktyvas 2000/43/EB, 2004/113/EB, 2006/54/EB ir 2010/41/ES, susijusių su įstaigų, skatinančių vienodą požiūrį (toliau – lygybės įstaigos), paskyrimu, turėtų apsvarstyti galimybę paskirti lygybės įstaigą, kurios veikla pagal Direktyvos 2000/78/EB taikymo sritį apimtų kovą su diskriminacija dėl religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos.
- (2) Valstybės narės turėtų apsvarstyti galimybę praplėsti lygybės įstaigų įgaliojimus, kad bet kokios draudžiamos diskriminacijos atžvilgiu šie įgaliojimai apimtų užimtumą ir profesinę veiklą, galimybę naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimą bei paslaugų teikimą, švietimą, socialinę apsaugą ir socialines lengvatas, įskaitant neapykantą kurstančias kalbas, susijusias su šiais pagrindais šiose srityse.
- (3) Tiek pagal vieną įgaliojimą veikiančiose įstaigose, tiek lygybės įstaigose, kurios veikia pagal keletą įgaliojimų ir (arba) sprendžia problemas, susijusias su kelių rūšių diskriminacija, vidinė lygybės įstaigų struktūra turėtų užtikrinti, kad būtų susitelkiama į kiekvieną įgaliojimų sritį ir į kiekvienos rūšies diskriminaciją. Skiriamas dėmesys turėtų būti proporcingas atitinkamos rūšies diskriminacijos poveikiui, taip pat turėtų būti tinkamai suderinti išteklių.

1.1.2. Lygybės įstaigos įgaliojimais numatytos funkcijos

Nepriklausoma pagalba

- (1) Valstybės narės turėtų atsižvelgti į šiuos nepriklausomos pagalbos nukentėjusiesiems teikimo aspektus: individualių ar kolektyvinių skundų priėmimą ir nagrinėjimą; teisinių konsultacijų nukentėjusiesiems teikimą, įskaitant jų skundų nagrinėjimą; dalyvavimą tarpininkavimo ir taikinimo veikloje; atstovavimą skundo pateikėjams teisme ir prireikus – *amicus curiae* arba eksperto funkciją.
- (2) Valstybės narės taip pat turėtų atsižvelgti į tai, kad, teikiant nepriklausomą pagalbą nukentėjusiesiems, taip pat gali tekti suteikti lygybės įstaigoms galimybę dalyvauti bylų nagrinėjime ar padėti jam vykstant, taip siekiant pašalinti struktūrinę ir sisteminę diskriminaciją pačių įstaigų pasirinktais atvejais (dėl jų gausos, rimtumo ar poreikio pateikti teisinį išaiškinimą). Toks bylų nagrinėjimas gali vykti arba pačios įstaigos vardu, arba nukentėjusiųjų ar nukentėjusiesiems atstovaujančių organizacijų vardu, laikantis nacionalinės proceso teisės.

- (3) Valstybės narės taip pat turėtų atsižvelgti į tai, kad, teikiant pagalbą nukentėjusiesiems, individualiais ar kolektyviniais diskriminacijos atvejais gali tekti priimti rekomendacijas arba, kai tai leidžiama pagal nacionalinę teisę, teisiškai privalomus sprendimus, taip pat stebėti ir užtikrinti, kad jie būtų įgyvendinti.
- (4) Valstybės narės turėtų sudaryti sąlygas lygybės įstaigoms pagal nacionalinę teisę rinkti svarbius įrodymus ir informaciją.
- (5) Kai lygybės įstaigos gali teisėtai priimti privalomus sprendimus, valstybės narės taip pat turėtų suteikti joms galimybę skirti tinkamas, veiksmingas ir proporcingas sankcijas.
- (6) Lygybės įstaigoms suteiktų galių vykdymui turėtų būti taikomos atitinkamos apsaugos priemonės, įskaitant, kai reikia, veiksmingą apskundimą teismine tvarka ir tinkamą teisinį procesą. Visų pirma, nacionalinės teisės aktuose turėtų būti aiškiai aprašyta teisė kreiptis į teismą dėl lygybės įstaigų priimtų privalomų sprendimų, kai pagal nacionalinę teisę jos yra kompetentingos priimti tokius sprendimus.

Nepriklausomi tyrimai

- (7) Valstybės narės turėtų sudaryti sąlygas lygybės įstaigoms reguliariai vykdyti nepriklausomus tyrimus. Tyrimų aprėptimi ir struktūra turėtų būti užtikrinama, kad būtų surinkta pakankamai patikimų kiekybinių ir kokybinių duomenų apie diskriminaciją, kad būtų galima atlikti reikiamą analizę ir parengti įrodymais pagrįstas išvadas dėl to, kokios yra didžiausios problemos ir kaip jas spręsti.

Nepriklausomos ataskaitos

- (8) Valstybės narės turėtų sudaryti sąlygas lygybės įstaigoms reguliariai skelbti nepriklausomas ataskaitas ir pristatyti jas atitinkamoms valstybinėms institucijoms, įskaitant, jei reikia, atitinkamas nacionalines vyriausybes ar regioninę valdžią ir parlamentus. Šių ataskaitų aprėptis turėtų būti pakankamai plati, kad būtų galima atlikti bendrą padėties, susijusios su kiekvienos ištrauktos rūšies diskriminacija valstybėje narėje, įvertinimą.
- (9) Siekdamas gauti aukštos kokybės nepriklausomas ataskaitas, valstybės narės turėtų sudaryti sąlygas lygybės įstaigoms vykdyti nepriklausomus mokslinius tyrimus. Atliekant šiuos tyrimus būtų galima rinkti duomenis, visų pirma susijusius su vienos rūšies diskriminacijai tenkančiu skundų skaičiumi, administracinių procedūrų nuo skundo pateikimo iki bylos nagrinėjimo pabaigos trukme, administracinių procedūrų rezultatais ir teismų bylų, kuriose dalyvauja lygybės įstaigos, skaičiumi, trukme ir rezultatais.

Lygybės įstaigų rekomendacijos

- (10) Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad jų valdžios institucijos kuo labiau atsižvelgtų į lygybės įstaigų rekomendacijas dėl teisės aktų, politikos, procedūrų, programų ir veiklos. Reikėtų užtikrinti, kad valdžios institucijos informuotų lygybės įstaigas apie tai, kaip atsižvelgta į jų rekomendacijas, ir viešai skelbtų šią informaciją.

Lygybės skatinimas

- (11) Siekiant skatinti lygybę ir įvairovę, valstybės narės turėtų sudaryti sąlygas lygybės įstaigoms prisidėti užkertant kelią diskriminacijai, visų pirma rengiant mokymus, teikiant informaciją, konsultacijas, rekomendacijas ir pagalbą atsakingiems subjektams, turintiems išpareigojimų pagal lygybės direktyvas, institucijoms ir pavieniams asmenims, taip pat didinant plačiosios visuomenės informuotumą tiek apie įstaigų veiklą, tiek apie galiojančių kovos su diskriminacija taisyklių turinį bei būdus, kaip pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis.
- (12) Tuo pačiu tikslu valstybės narės taip pat turėtų sudaryti sąlygas lygybės įstaigoms dalyvauti visuomenės diskusijose, palaikyti nuolatinį dialogą su valdžios institucijomis, bendrauti su diskriminuojamomis grupėmis ir suinteresuotaisiais subjektais, taip pat skatinti gerą patirtį ir pozityvius veiksmus.

1.2. Nepriklausomumas ir veiksmingumas

1.2.1. Nepriklausomumas

- (1) Siekdamas užtikrinti lygybės įstaigų nepriklausomumą joms vykdant savo užduotis, valstybės narės turėtų apsvarstyti tokius aspektus kaip šių įstaigų organizacijos, jų vieta visoje administracinėje struktūroje, jų biudžeto paskirstymas, išteklių valdymo procedūros, ypač daug dėmesio skirdamos darbuotojų, įskaitant vadovaujamas pareigas užimančius asmenis, paskyrimo ir atleidimo procedūroms. Tokiais svarstymais neturėtų būti sukuriama pagrindas pažeisti konkrečias valstybių narių nacionalines organizacines struktūras.
- (2) Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad lygybės įstaigų darbuotojams, įskaitant vadovaujamas pareigas užimančius asmenis ir valdybos narius, būtų draudžiama užsiimti bet kokia su jų pareigomis nesuderinama veikla ir kad savo kadencijos metu jie neužsiimtų jokia – nei pelninga, nei nepelninga – prieštaringa veikla.

1.2.2. Išteklių

- (1) Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad kiekviena lygybės įstaiga būtų aprūpinta žmogiškaisiais, techniniais ir finansiniais išteklių, patalpomis ir infrastruktūra, reikalingais veiksmingai užduotims atlikti ir įgaliojimams vykdyti. Skiriant išteklius lygybės įstaigoms turėtų būti atsižvelgiama į kompetenciją ir paskirtas užduotis. Išteklių laikomi tinkamais tik tuo atveju, jei jais sudaromos sąlygos lygybės įstaigai atlikti visas savo funkcijas veiksmingai, per pagrįstą laiką ir laikantis pagal nacionalinę teisę nustatytą terminų.
- (2) Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad lygybės įstaigų darbuotojų būtų pakankamai ir kad jie turėtų reikiamų įgūdžių, žinių ir patirties kiekvienai lygybės įstaigos funkcijai tinkamai ir veiksmingai atlikti.
- (3) Valstybės narės turėtų sudaryti sąlygas lygybės įstaigoms veiksmingai stebėti, kaip vykdomi jų pačių, taip pat valdžios institucijų, ginčų sprendimo institucijų ir teismų priimti sprendimai, susiję su diskriminacijos atvejais. Todėl joms turėtų būti nedelsiant pranešama apie tokius sprendimus ir priemones, kurių imtasi jiems įgyvendinti.

1.2.3. Skundų teikimas, galimybė susipažinti su informacija ir prieinamumas

- (1) Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad būtų įmanoma lygybės įstaigoms skundus teikti žodžiu, raštu ir internetu, skundo pateikėjo pasirinkta kalba, įprasta toje valstybėje narėje, kurioje įsikūrusi lygybės įstaiga.
- (2) Valstybė narė turėtų užtikrinti, kad skundų teikimo lygybės įstaigoms procedūra būtų paprasta ir nemokama.
- (3) Valstybės narės turėtų numatyti įpareigojimą lygybės įstaigoms užtikrinti liudininkų ir pranešėjų, taip pat, kiek tai įmanoma, skundų dėl diskriminacijos pateikėjų, konfidencialumą.
- (4) Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad visiems asmenims būtų paprasta patekti į lygybės įstaigų fizines patalpas, gauti jų informaciją ir bendrauti su jomis, įskaitant galimybę pasinaudoti informacinėmis technologijomis, paslaugomis ir tokiais produktais, kaip dokumentai ir audiovizualinė medžiaga, arba patekti į visuomenei prieinamus ar jai skirtus susitikimus ir renginius. Šios įstaigos visų pirma turėtų būti prieinamos neįgaliesiems, kuriems, be kita ko, turėtų būti užtikrinti pritaikyti patogumai, kaip nustatyta Jungtinių Tautų neįgalųjų teisių konvencijoje, taip siekiant užtikrinti, kad neįgalieji galėtų naudotis lygybės įstaigų paslaugomis taip pat kaip ir kiti.
- (5) Kai to reikia dėl geografinių ar kitų priežasčių, valstybės narės turėtų apsvarstyti galimybę sudaryti sąlygas lygybės įstaigoms įsteigti lygybės įstaigų vietas ir (arba) regioninio lygmens biurus arba vietas ir (arba) regioninio lygmens informavimo iniciatyvas, kad būtų reguliariai užtikrinama laikina pagalba.
- (6) Valstybės narės turėtų suteikti lygybės įstaigoms pakankamai biudžeto lėšų ir išteklių, kad jos galėtų veiksmingai vykdyti informuotumo didinimo veiklą, kuria siekiama informuoti plačiąją visuomenę apie šių įstaigų veiklą ir apie galimybę teikti skundus dėl diskriminacijos.

1.3. Koordinavimas ir bendradarbiavimas

- (1) Kai toje pačioje valstybėje narėje veikia kelios lygybės įstaigos, valstybės narės turėtų sudaryti sąlygas joms nustatyti nuolatinį ir veiksmingą koordinavimą, taip siekiant užtikrinti, kad šios įstaigos nuosekliai taikytų nediskriminacinius principus. Lygybės įstaigos neturėtų vienoms užduotims skirti neproporcingai daug dėmesio, jei dėl to negali tinkamai atlikti kitų užduočių. Siekiant visapusiškai informuoti plačiąją visuomenę, vykdant informuotumo didinimo veiklą turėtų kuo aktyviau įsitraukti kitos kompetentingos įstaigos.
- (2) Valstybės narės turėtų sudaryti sąlygas lygybės įstaigoms palaikyti dialogą ir veiksmingai bendradarbiauti su atitinkamomis nacionalinėmis valdžios institucijomis ir įstaigomis toje pačioje valstybėje narėje. Tai taip pat reiškia, jog reikia užtikrinti, kad su lygybės įstaigomis būtų laiku ir skaidriai konsultuojamasi dėl politikos ir pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, taip pat dėl pokyčių, susijusių su jų įgaliojimais numatytais klausimais.
- (3) Valstybės narės turėtų suteikti lygybės įstaigoms galimybę bendradarbiauti su kitomis lygybės įstaigomis ir kitomis organizacijomis Europos ir tarptautiniu lygmenimis, be kita ko, atliekant bendrus tyrimus.
- (4) Valstybės narės turėtų sudaryti sąlygas lygybės įstaigoms bendradarbiauti su atitinkamomis įstaigomis. Tarp jų – su Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos 33 straipsnio 2 dalyje nurodytomis nacionalinėmis struktūromis, nacionaliniais romų integracijos informacijos centrais, pilietinės visuomenės organizacijomis ir, siekiant užtikrinti, kad lėšos nebūtų skiriamos projektams, turintiems diskriminacijos požymių, su Europos struktūrinių ir investicijų fondų valdymo institucijomis.

III SKYRIUS

VALSTYBIŲ NARIŲ PRANEŠIMAI

Valstybės narės raginamos į savo pranešimus dėl direktyvų 2000/43/EB, 2000/78/EB, 2004/113/EB ir 2006/54/EB taikymo įtraukti informaciją apie tai, kaip jos atsižvelgia į šią rekomendaciją.

Priimta Briuselyje 2018 m. birželio 22 d.

Komisijos vardu
Věra JOUROVÁ
Komisijos narė
